

CZU: 343.132.1

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18242133>Constantin RUSNAC¹constantin.rusnac@mai.gov.mdFelicia VÎRLAN²feliciavirlan0504@gmail.com

UNELE PARTICULARITĂȚI ALE CERCETĂRII LA FAȚA LOCULUI ÎN INVESTIGAREA INFRAȚIUNII DE OMOR ȘI A FORMELOR SALE

Abstract: Prezenta lucrare analizează unele particularități ale cercetării la fața locului în investigarea infracțiunii de omor și a formelor sale, subliniind importanța acestei acțiuni procesuale în fundamentarea ansamblului probator. Obiectivul urmărit este de a evidenția rolul cercetării la fața locului ca mijloc esențial de descoperire, fixare și valorificare a urmelor infracțiunii, în scopul descoperirii adevărului judiciar. Autorii abordează structura operațională a cercetării – etapa pregătitoare, etapa de lucru (cele două faze: statică și dinamică), procedeele tactice (circular, liniar, pe sectoare) și documentarea acțiunii prin proces-verbal, plan-schiță, fotografii și înregistrări video. Lucrarea explorează aplicabilitatea procedurii probator în funcție de modalitatea de comitere a infracțiunii: omor cu arme albe, arme de foc, prin asfixie, înec, otrăvire, dezmembrare, electrocutare, incendiere, accidente rutiere sau căderi de la înălțime. În fiecare dintre aceste situații, cercetarea la fața locului presupune o adaptare tactică și tehnică în funcție de urmele descoperite, natura cadavrului și circumstanțele cauzei. Studiul oferă soluții practice pentru creșterea eficienței activităților de urmărire penală și prevenirea erorilor judiciare, evidențiind necesitatea colaborării între ofițerul de urmărire penală, specialistul criminalist și medicul legist. Concluziile subliniază caracterul irepetabil, urgent și indispensabil al cercetării la fața locului în cadrul investigării infracțiunilor de omor,

¹ Conferențiar universitar, doctor în drept, șef, Catedra „Procedură penală, criminalistică și securitate informațională”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>), e-mail: academia@mai.gov.md; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8122-7711>; e-mail: constantin.rusnac@mai.gov.md

² Studentă, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: <https://ror.org/036kvxa54>), e-mail: academia@mai.gov.md; ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0509-0925>; e-mail: feliciavirlan0504@gmail.com

fiind una dintre cele mai eficiente procedee pentru atingerea scopului procesului penal – aflarea adevărului.

Cuvinte-cheie: infracțiune, omor, procedeu probatoriu, cercetare la fața locului, tactică criminalistică.

SOME PARTICULARITIES OF ON-SITE RESEARCH IN THE INVESTIGATION OF THE CRIME OF MURDER AND ITS FORMS

Abstract: This paper examines certain specific aspects of the crime scene investigation in homicide cases and their various manifestations, emphasizing the importance of this procedural action in substantiating the evidentiary framework. The primary objective is to highlight the role of the crime scene examination as a fundamental evidentiary means for identifying, preserving, and utilizing crime traces with a view to establishing the judicial truth. The authors analyze the operational structure of the investigation—comprising the preparatory stage, the execution stage (including the static and dynamic phases), tactical procedures (circular, linear, sector-based), as well as the documentation of the action through the official investigation report, crime scene sketch, forensic photographs, and video recordings. The study explores the applicability of this evidentiary procedure depending on the *modus operandi* of the offense: homicide committed with sharp instruments, firearms, asphyxiation, drowning, poisoning, dismemberment, electrocution, arson, traffic incidents, or fatal falls from height. In each of these scenarios, the crime scene investigation requires tactical and technical adjustments based on the nature of the physical traces, the condition of the body, and the specific circumstances of the case. The study provides practical recommendations aimed at enhancing the effectiveness of prosecutorial activities and minimizing judicial errors, while also emphasizing the necessity of interprofessional cooperation between the criminal investigation officer, the forensic specialist, and the forensic pathologist. The conclusions reaffirm the unrepeatable, urgent, and indispensable character of the crime scene investigation in homicide cases, identifying it as one of the most effective procedures in achieving the overarching goal of criminal proceedings—the establishment of truth.

Keywords: crime scene investigation, homicide, forensic tactics, evidentiary procedure, criminal prosecution.

1. INTRODUCERE

Dreptul la viață este recunoscut și garantat fiecărei persoane de legea fundamentală a statului nostru și de convențiile internaționale, reieșind din considerentul că viața omului întruchipează o valoare supremă ce necesită a fi protejată împotriva oricăror pericole. „Dacă individul ar putea fi lipsit în mod arbitrar de dreptul său la viață, toate celelalte drepturi ar deveni iluzorii”¹.

Infracțiunea de omor reprezintă suprimarea nelegitimă a vieții unei persoane, comisă fie cu intenție, fie ca urmare a imprudenței autorului, fiind încadrată în rândul faptelor penale deosebit de grave sau excepțional de grave. Această calificare rezultă din nivelul ridicat de pericol social asociat și din consecințele ireversibile și inestimabile ale faptei – suprimarea existenței fizice a individului. Săvârșirea unor fapte infracționale împotriva vieții și sănătății persoanei, indiferent de măsurile de protecție și prevenire adoptate la nivel național, reprezintă un fenomen de neevitat din cauza factorului uman. Totuși, în cazul săvârșirii unor astfel de acte inumane, imorale și degradante, statul trebuie să-și re-

¹ Poalelungi M. ș.a. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului versus Republica Moldova. Ed. Tipografia Centrală. Chișinău, 2017. P.31.

orienteze forțele spre descoperirea infracțiunii și tragerea la răspundere penală a infractorului. În această perspectivă, este necesar să accentuăm că organul de urmărire penală are responsabilitatea de a investiga în mod imparțial și exhaustiv toate circumstanțele infracțiunii, având ca finalitate principală descoperirea adevărului în cadrul procedurii penale.

Un procedeu fundamental în administrarea probelor în cauzele privind infracțiunile de omor îl reprezintă cercetarea la fața locului, realizată în zona în care s-a săvârșit fapta, unde au avut loc efectele prejudiciabile ori au fost identificate urmele infracțiunii. Această acțiune procesuală are scopul de a clarifica împrejurări relevante pentru cauza penală, a căror ignorare ar putea genera dificultăți procedurale ori obstacole în desfășurarea anchetei. Cercetarea la fața locului este specifică etapei incipiente a procesului penal, fiind apreciată de doctrina de specialitate drept o activitate „urgentă, imperativă, de nesubstituit și care trebuie realizată cu operativitate maximă”². Acțiunea procesuală de cercetare la fața locului se află într-o strânsă legătură cu timpul și locul de comitere a infracțiunii, deoarece scopul principal al acesteia este de a descoperi cât mai rapid urmele infracțiunii, mijloacele materiale de probă și alte circumstanțe ale faptei care ar putea suferi modificări odată cu scurgerea timpului ori sub influența stimulilor înconjurători, ar putea să se altereze, să se distrugă sau să dispară. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova reglementează drept procedeu probatoriu acțiunea de cercetarea la fața locului la art.118 și prevede că, „ pentru a descoperi și ridica urmele infracțiunii, precum și probele materiale relevante în vederea stabilirii circumstanțelor faptei sau a altor aspecte importante pentru cauză, organul de urmărire penală efectuează cercetarea la fața locului asupra terenurilor, clădirilor, obiectelor, documentelor, sistemelor informatice ori suporturilor de stocare a datelor digitale, animalelor, precum și asupra cadavrelor umane sau animale”³.

Scopul. Prezenta lucrare își propune să evidențieze anumite aspecte specifice ale desfășurării cercetării la fața locului în situațiile privind infracțiunea de omor și variantele acesteia, analizând totodată cadrul juridic aplicabil recomandărilor tactico-criminalistice pentru realizarea eficientă a acestei activități procesuale.

2. METODE ȘI MATERIALE APLICATE

În vederea atingerii scopului propus au fost utilizate următoarele metode științifice de cercetare: metoda logică, metoda analitică, metoda descriptivă, metoda comparativă. La baza studiului stau: legislația relevantă, doctrina, publicații științifice.

Lista abrevierilor

Art. – articol

Etc. – et caetera.

3. DISCUȚII ȘI REZULTATE OBTINUTE

Finalitatea procedurii de cercetare la fața locului constă în clarificarea rapidă a circumstanțelor în care a fost comisă fapta penală, întrucât aceste elemente prezintă un caracter trecător, iar consemnarea lor constituie un demers esențial în direcția stabili-

² Gheorghită M. Tactica cercetării la fața locului. Ed. Angela Levința. Chișinău, 2004. P.5.

³ Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14-03-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 05-11-2013, Nr. 248-251, art.118.

rii adevărului procesual. Printre scopurile esențiale ale acestei activități procesuale se numără: realizarea contactului nemijlocit al organului de urmărire penală cu locul presupusei infracțiuni; localizarea, descoperirea, evidențierea, fixarea, preluarea și asigurarea integrității urmelor lăsate de infracțiune, precum și a mijloacelor materiale de probă; obținerea de informații utile privind cauzalitatea faptei, condițiile favorizante, maniera de comitere, identitatea făptuitorului; identificarea martorilor oculari, a potențialelor victime suplimentare, precum și a autorului faptei; formularea și testarea unor ipoteze generale privind natura faptei, împrejurările producerii acesteia și persoana responsabilă.

Având un caracter procedural complex, cercetarea la fața locului presupune respectarea unor secvențe operaționale bine structurate, menite să asigure desfășurarea corectă a acțiunii și să conducă la obținerea unor rezultate relevante. În acest sens, procesul este divizat în mai multe etape distincte: de pregătire, de lucru și de fixare a rezultatelor.

3.1. Etapa pregătitoare a cercetării la fața locului

Scopul etapei pregătitoare a cercetării la fața locului constă în asigurarea organului de urmărire penală cu tot necesarul informațional și material pentru realizarea acțiunii date. În principiu, etapa de pregătire a cercetării la fața locului are un regim unic pentru toate cazurile, dar cu unele trăsături definitorii în funcție de infracțiunea săvârșită. Această fază cuprinde acțiuni de pregătire realizate până a ieși la locul faptei și desfășurate nemijlocit acolo. Investigarea cazurilor de moarte violentă implică întreprinderea următoarelor activități până la deplasarea la fața locului:

A. Acumularea informațiilor primare. Recepționând sesizarea și înregistrând-o în conformitate cu prevederile legale, ofițerul de urmărire penală va efectua anumite acțiuni de precizare: va stabili identitatea persoanei care a depus plângerea, denunțul sau autodenunțul, concretizând date despre victimă, locul și timpul faptei, făptuitor, martori, cu scopul de a evita deplasările inutile.

B. Stabilirea echipei de cercetare. Un element definitoriu al cercetării la fața locului în cazul infracțiunii de omor îl constituie caracterul riguros organizat al desfășurării acestei activități procesuale, precum și unicitatea conducerii acesteia. Având în vedere complexitatea ridicată a acestei acțiuni, este necesară implicarea unei echipe multidisciplinare, ce include medicul legist, convocat urgent în calitate de specialist, alți experți, inclusiv din domeniul criminalisticii, ofițeri de investigații însărcinați cu asigurarea securității pe durata operațiunii, precum și polițistul de sector. Reprezentantul organului de urmărire penală atribuie fiecărui membru sarcini specifice și oferă detalii privind drepturile și obligațiile aferente participării. Coordonarea întregii acțiuni revine ofițerului de urmărire penală, care exercită rolul de conducător al echipei.

C. Pregătirea mijloacelor tehnico-științifice criminalistice necesare. Tehnica criminalistică care urmează a fi folosită se va stabili reieșind din datele preliminare obținute referitor la circumstanțele omorului. În aceeași ordine se va verifica dotarea truselor criminalistice sau a laboratoarelor criminalistice mobile cu toate mijloacele tehnice necesare depistării, relevării, ridicării, ambalării urmelor și obiectelor materiale de probă.

D. Asigurarea deplasării cu operativitate la fața locului. Această acțiune se face cu maximă urgență și ține de competența conducătorului echipei, care va stabili modul de deplasare la fața locului, mijlocul de transport și șoferul. „Prezentarea cu zăbovire a organelor judiciare poate duce la imposibilitatea descoperirii și fixării urmelor, la întârzierea

cercetărilor și, în final, la imposibilitatea stabilirii adevărului în cauză”⁴.

Prezentându-se la fața locului, ofițerul de urmărire penală va stabili întâi de toate dacă victima mai este sau nu în viață. După care va acorda, dacă este necesar, ajutor medical victimei și altor persoane prezente la locul faptei, va înlătura pericolele iminente, va pune sub pază locul faptei și regiunile adiacente, îndepărtând de la fața locului persoanele străine. De asemenea, va fixa toate împrejurările care pe parcurs pot suferi modificări, va verifica modul cum s-a acționat până la prezentarea organelor de drept, va identifica martori și reține persoane suspecte, va stabili sarcinile de lucru pentru participanții la acțiune și va realiza alte activități de neamănat.

3.2. Trăsăturile etapei de lucru

Etapa de lucru se divizează în două faze: statică și dinamică. În cazul unei presupuse morți violente, în faza statică organul de urmărire penală va intra în câmpul infracțional fiind asistat doar de specialist, în vedere evitării distrugerii locului faptei și va întreprinde următoarele acțiuni: constatarea morții victimei (efectuată de medicul legist); examinarea de ansamblu al locului faptei; obținerea unor date generale referitoare la victimă, la faptă și la martorii oculari; stabilirea modului de desfășurare a acțiunii (punctul de pornire, procedeul tactic de efectuare); fixarea poziției cadavrului și a celorlalte obiecte/urme prin atribuirea unui număr de ordine și fotografierea operativă.

În faza dinamică a cercetării la fața locului, se desfășoară un ansamblu extins de activități procesuale. „Organul de urmărire penală își focalizează atenția pe efectuarea unor acțiuni esențiale precum: examinarea detaliată a cadavrului, identificarea, fixarea și preluarea urmelor relevante, stabilirea factorilor nefavorabili/negativi asociați comiterii faptei. În astfel de contexte, investigarea locului faptei poate fi realizată prin utilizarea unor procedee tactice variate – cum ar fi procedeul circular (concentric sau excentric), cel liniar sau cel pe sectoare”⁵.

Opțiunea pentru unul dintre aceste procedee depinde în mod direct de: articularitățile concrete ale locului faptei, natura și poziționarea urmelor, starea în care se află corpul victimei.

1. Scopul principal al examinării cadavrului este de a se obține date cu referire la cauza și natura morții victimei, corespunderea dintre locul unde a fost găsită victima și locul real al faptei, timpul, modul de comitere a infracțiunii, mijloace, instrumente. Este recomandabil de a permite mai întâi unui specialist criminalist să vadă cadavrul, pentru a-și aplica cunoștințele speciale din domeniul traseologiei și a identifica pe corpul neînsuflețit al victimei urme specifice, după care va interveni medicul legist.

Constatarea morții victimei, dar și a momentului decesului este un diagnostic pus pe baza semnelor cadaverice de către medicul ce se preocupă de examinarea la fața locului a cadavrului. Aceste semne se împart în câteva categorii: precoce, semitardive, tardive și conservatoare. Semnele precoce ale morții se referă la absența respirației, încetarea activității cardiace și areflexia totală. Modificările cadaverice semitardive apar în primele 24 de ore de la deces și sunt reprezentate de: răcirea cadavrului, deshidratare, apariția lividităților cadaverice, rigiditatea cadaverică, autoliza. Răcirea cadavrului, presupune pierderea consecutivă a căldurii corpului în mediul înconjurător. În mod obișnuit, la o

⁴ Ruiu M. Investigarea omorului săvârșit cu arme de foc. Ed. Universul Juridic. București, 2012. P.106.

⁵ Chiotici D. Atribuțiile specialistului criminalist în activitatea de cercetare la fața locului. Teză de doctor. Chișinău, 2024.

temperatură a mediului între 15 și 20°C, răcirea cadavrului se face aproximativ cu 2°C în primele patru ore de la instalarea decesului și ulterior cu un grad pe oră. Procesul de deshidratare survine ca urmare a opririi circulației sanguine, fiind determinat ulterior de pierderea treptată a apei prin evaporare. Din punct de vedere morfologic, deshidratarea se manifestă prin apariția fenomenului de pergamentare, caracterizat de aspectul uscat și rigid al tegumentului, asemănător texturii cartonate. „Deshidratarea cadavrului duce la scăderea masei acestuia cu cca. 10 grame/kg. corp pe zi în condiții de temperatură și umiditate normale (20°C, 15% umiditate)”⁶.

Lividitățile cadaverice reprezintă petele care apar ca urmare a încetării circulației sângelui și migrației acestuia în zonele declive sub acțiunea forței gravitaționale. Acestea în mod obișnuit apar după circa 20-30 min. de la survenirea decesului. Rigiditatea cadaverică presupune înțepenirea articulațiilor și mușchilor ce se manifestă după 2-6 ore de la momentul decesului. Iar autoliza este o modificare cadaverică distructivă, care constă dintr-un șir de procese la nivel celular ce preced putrefacția. Semnele tardive și conservatoare depind de timpul scurs după instalarea morții victimei și de condițiile în care s-a aflat cadavrul acesteia. Din categoria semnelor tardive și conservatoare fac parte următoarele: putrefacția, distrugerea cadavrului de către animale, mumificarea, saponificarea, îmbălsămarea, înghețarea naturală. Putrefacția constă în descompunerea substanțelor organice ale cadavrului în substanțe anorganice. Primele semne ale acesteia apar după 48-72 ore după deces, iar descompunerea totală a cadavrului are loc în aproximativ 7-10 ani. Mumificarea presupune deshidratarea masivă a cadavrului, astfel încât sub acțiunea temperaturilor ridicate, umidității reduse și ventilației bune, se oprește procesul de putrefacție. Adipoceara este un proces de saponificare a grăsimilor cadavrului, adică de transformare a grăsimilor în săpun insolubil ce protejează cadavrul de putrefacție. Acest proces este caracteristic cadavrelor din fântâni părăsite, lacuri, bălți. Referitor la îmbălsămarea, menționăm că aceasta se referă la „tehnici prin care, după moarte, sunt injectate în cadavru pe cale vasculară sau pe alte căi, în cazul în care sistemul vascular nu este integru, diferite substanțe chimice cu scopul de a opri acțiunea bacteriilor și procesul natural de destrucțiune, precum și de a fixa țesuturile astfel încât să se realizeze conservarea temporară sau definitivă a corpului”⁷. Înghețarea naturală sau artificială păstrează cadavrul în stare intactă, iar dezghețarea duce la instalarea rapidă a putrefacției.

La faza statică are loc examinarea generală a cadavrului, se studiază locul unde se află acesta, suportul pe care este poziționat, amplasarea în raport cu celelalte obiecte din jurul său, se determină distanța dintre acestea, se observă poziția lui pe suport, poziția membrelor, se observă sexul, vârsta aproximativă, rasa și talia corpului neînsuflețit.

La faza dinamică se cercetează minuțios hainele, corpul, obiectele, actele descoperite asupra cadavrului. Studiarea stării exterioare a hainelor este importantă pentru determinarea mecanismului faptei, pentru compararea poziției hainelor, schimbărilor intervenite și stării acestora în raport cu corpul victimei. După examinarea exterioară a hainelor cadavrului acesta urmează a fi dezgolit, iar fiecare parte a îmbrăcăminte va fi cercetată în mod separat. Dezbrăcarea se face și pentru observarea tuturor semnelor de

⁶ Cheianu S. Note de curs la disciplina medicină legală. Chișinău, 2014. P.8.

⁷ Hotărârea Guvernului României nr. 741/2016 pentru aprobarea Normelor tehnice și sanitare privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane, precum și criteriile profesionale pe care trebuie să le îndeplinească prestatorii de servicii funerare și nivelul fondului de garantare, art.16.

pe cadavru. Toate obiectele, actele descoperite în îmbrăcămintea cadavrului sau pe corpul acestuia vor fi examinate separat. Se va observa starea fiecărui articol vestimentar, prezența deteriorărilor, urmelor, murdăriei și locul unde acești indici au fost depistați. Există situații când nemijlocit pe cadavru sau lângă acesta sunt depistate presupusele instrumente care au cauzat decesul persoanei; atunci ele urmează a fi cercetate până la dezbrăcare. Studiarea corpului reprezintă o etapă complexă. Cercetarea cadavrului începe de la cap, după care se examinează regiunea gâtului, toracele, abdomenul, membrele și respectiv regiunea dorsală a acestuia.

Trebuie observate și descrise toate particularitățile corpului neînsuflețit. Din categoria respectivă fac parte: starea orificiilor naturale (excreții sau obiecte străine), semnalmente individuale (cicatrici, tatuaje, semne din naștere), modificările cadaverice, prezența și poziționarea leziunilor corporale, prezența insectelor, larvelor, pupelor pe cadavru, din jurul acestuia, dedesubtul și din imediata sa apropiere. La leziuni corporale se atribuie următoarele urme ale acțiunilor violente imprimate pe corp: plăgile, echimozele, excoriațiile și scurgerile minore de sânge. Plaga este o ruptură a țesuturilor care cuprinde structurile „nobile” (artere, nervi, viscere). Echimoze, cunoscute sub denumirea populară „vânătași”, reprezintă o leziune traumatică, ce survine în urma strivirii/compreziunii țesuturilor și care se prezintă sub forma unei colorații bine determinate, mai întâi roșietice, urmând să se modifice în timp de 7-10 zile. Excoriațiile reprezintă o leziune superficială a stratului de piele, numite adesea „zgârieturi” sau „julituri”.

Referitor la insecte, colectarea de pe cadavru se va face înainte ca acesta să fie mutat. „Din jurul cadavrului colectarea se va face la o distanță de până la 6 m de acesta înainte de mutarea cadavrului, iar de sub și din imediata apropiere, de la o distanță de 1 m după ce cadavru a fost mutat. Se vor preleva și mostre de pământ, frunze și resturi biologice de la suprafața solului și mai apoi a primilor 5 cm de pământ de la suprafață”⁸.

2. Descoperirea, fixarea și ridicarea urmelor. Ulterior efectuării examinării cadavrului și consemnării urmelor identificate atât pe corp, cât și în proximitatea acestuia, se procedează la investigarea terenului din zona în care acesta a fost găsit. „Cercetarea va viza pe de-o parte depistarea și fixarea urmelor și a altor mijloace de probă rezultate din activitatea celor implicați în actul infracțional, iar pe de altă parte interpretarea acestora în raport de modul în care sunt dispuse în vederea determinării dacă locul depistării cadavrului este sau nu și în locul în care s-a consumat infracțiunea de omor”⁹. În cadrul cercetării, ofițerul de urmărire penală exercită conducerea directă a activităților, beneficiind de asistența specializată a specialistului criminalist, a cărui contribuție tehnică este esențială pentru a corecta și eficientiza desfășurarea anchetei. Locul comiterii infracțiunilor de omor sau survenirii consecințelor acestora abundă în urme specifice, cum ar fi urmele materiale vizibile și invizibile, urme biologice de substanțe, obiecte, materii.

La faza statică de lucru, ofițerul de urmărire penală a determinat obiectele principale și posibilele locuri purtătoare de urme, iar la faza dinamică, după examinarea cadavrului, el va trece la studierea lor conform procedurii de cercetare prestabilit (concentric, excentric, frontal, local, pe sectoare), în vederea stabilirii legăturii dintre acestea și fapta infracțională comisă. Depistarea, relevarea, fixarea, examinarea, ridicarea, ambalarea urmelor și altor probe materiale constituie activități ce solicită competențe și abilități specializate, având în vedere necesitatea unui tratament meticulos și precaut pentru a

⁸ Benecke M., Well J. DNA Techniques for Forensic Entomology. London, 2001. P.321-339.

⁹ Doraș S. Gh. Criminalistica. Ed. Știința. Chișinău, 1996. P.550.

preveni orice modificare sau deteriorare. Realizarea corectă, atât fizică, cât și procedurală, a acestor operațiuni în cadrul cercetării la fața locului permite organului de urmărire penală să dispună, în conformitate cu procedurile legale, efectuarea constatărilor tehnico-științifice și a expertizelor judiciare, care au rolul de a clarifica circumstanțele cauzei penale.

3. Clarificarea împrejurărilor negative. Efectuând cercetării la fața locului, organul de drept trebuie să acorde atenție condițiilor nefavorabile și negative. Condițiile nefavorabile sunt acele circumstanțe care împiedică buna desfășurare a respectivei acțiuni. La acestea se atribuie: lăsarea nopții, începerea ploii, descoperirea unor surse de pericol sau apariția necesității invitării unui specialist. Soluția în această situație constă în întreruperea acțiunii și reluarea ei după dispariția sau înlăturarea cauzelor care au determinat-o. Condițiile negative reprezintă acele „urme factice depistate în timpul cercetării la fața locului ce vin în contradicție cu mecanismul obișnuit de creare a urmelor pentru o astfel de faptă săvârșită, cu versiunile înaintate și cu explicațiile date de persoane concrete”¹⁰. Descoperirea unor asemenea condiții impune necesitatea revizuirii versiunilor înaintate inițial, reanalizării circumstanțelor cazului sau verificării existenței unei disimulări, în caz contrar apare riscul evoluției investigațiilor pe o cale greșită, tergiversării urmăririi penale și afectării celerității procesului penal per ansamblu, survenirii pericolului de urmărire a persoanei nevinovate sau imposibilității de a stabili adevărul în cauză.

Pornind de la ideea că lipsirea de viață a persoanei poate fi făcută prin diferite modalități, trebuie să concretizăm că, în funcție de particularitățile fiecărui caz în parte, cercetarea la fața locului va prezenta anumite trăsături specifice. Ca de exemplu, la cercetarea unui omor săvârșit cu arme albe sau corpuri contondente, organul de urmărire penală va ține cont de urmele și obiectele depistate, de caracteristicile leziunilor prezente pe corpul victimei. Din categoria urmelor și obiectelor specifice depistate la fața locului unde a fost comis omorul, cadavrul prezentând urme de leziuni corporale cauzate de obiecte cu acțiune de tăiere, înțepare sau despicare, fac parte: arma albă, obiectele contondente, deteriorările articolelor de vestimentație și ale obiectelor de la fața locului, firele de păr sau țesătură, conținutul de sub unghii, urmele de sânge.

Obiectele contondente reprezintă acele categorii de instrumente utilizate de infractor care sunt în stare să provoace contuzii prin lovire. Din categoria armelor albe fac parte trei tipuri de obiecte: înțepătoare, tăioase și despicătoare care lasă leziuni corporale specifice. Leziunile produse de instrumentele tăietoare se remarcă printr-o margine netedă, prezentând forme lineare, semicirculare sau unghiulare, iar adâncimea acestora este influențată de dimensiunea lamei, intensitatea impactului și rezistența țesuturilor afectate. „La locul faptei, urmele de sânge specifice omorului săvârșit cu obiecte tăioase apar fie sub formă de împrôșcare, în cazul plăgilor arteriale, fie sub formă de bălți, la plăgile venoase”¹¹.

Leziunile produse de obiectele înțepătoare sau înțepător-tăioase precum ar fi cuțitul sau foarfecile, au o formă apropiată de obiectul respectiv. Lungimea plăgii se raportează la gradul de înclinație dintre lama obiectului și suprafața penetrantă, practic aflându-se în fața unei acțiuni concomitent de perforare și tăiere. În unele cazuri, leziunile prezintă forma unor orificii lăsate de ace sau după injecții. Leziunile produse de obiectele despicătoare, topor, sapă, hârleț sau bardă sunt niște plăgi tăiate sau zdrobite, când obiectul nu

¹⁰ Odagiu I. ș.a. Cercetarea la fața locului. Ghid practic. Ed. Bons Offices. Chișinău, 2013. P.10.

¹¹ Ruiu M. Metodologie criminalistică, Ed. Universul Juridic. București, 2013. P.49.

este foarte ascuțit, lungimea cărora depinde de cea a obiectului și unghiul de înclinare. Adesea aceste tipuri de leziuni sunt situate în regiunea cutiei toracice sau a capului.

Leziunile produse de obiectele contondente sunt plesnite sau zdrobite și reflectă destul de bine forma suprafeței obiectului, îndeosebi pe suprafețele osoase, din cauza fracturii osului. Din categoria acestor obiecte fac parte: pietrele, bețele, ciocanele, cărămizile, scândurile. Datorită observării zonei în care sunt amplasate, tipului de leziune corporală, lungimii și adâncimii acesteia, stării vestimentației victimei, se poate face diferența dintre moarte violentă și sinucidere, excluzându-se astfel posibilitățile reușitei disimulări din partea făptuitorului. „Leziunile de ezitare, accesibile, multiple, superficiale și paralele indică suicidul, iar cele unice sau multiple, asociate cu leziuni de apărare, pledează pentru omor”¹².

Obiectivul cercetării la fața locului în cazul depistării cadavrului cu urme de folosire a armelor de foc este de a descoperi și studia urmele principale și secundare ale acțiunii armei, în vederea identificării armei din care s-a tras și ulterior de a stabili identitatea autorului omorului. Doctrinarii fac distincție dintre urmele unei astfel de morți violente, urmele principale și cele secundare. Din ansamblul urmelor principale fac parte: arma de foc, dacă este prezentă la locul faptei; cartușele; gloanțele și tuburile; orificiile de intrare și ieșire a glonțului; canalele oarbe (pătrunderile înfundate, fără ieșire); urmele de suprafață ale ricoșeurilor; bura și rondela în cazul folosirii cartușelor de vânătoare.

Adesea arma de foc nu se regăsește în imediata apropiere de cadavru, cu excepția cazurilor de sinucidere, și de aici rezultă obligația ofițerului de urmărire penală și a echipei de cercetare de a examina detaliat împrejurimea. Cartușele, gloanțele și tuburile, bura și rondela pot fi depistate lângă cadavru, dar există situații când infractorul execută tragerea aflându-se la o anumită distanță de victima sa. Pentru cercetarea locurilor unde glonțul a contactat direct cu corpul victimei, este necesară examinarea cadavrului în stare dezbrăcată și a vestimentației acestuia, observându-se amplasarea urmelor menționate, forma și mărimea lor. Datorită stabilirii acestor categorii de urme, se pot face versiuni orientative, dar nu finale, cu privire la locul, distanța, poziția din care s-a efectuat împușcătura și obține informații preliminare despre făptuitor, cum ar fi dibăcia la mânărea armei de foc. Examinarea armei și cartușelor, ridicarea și ambalarea lor se face cu maximă precauție, pentru că deseori pe suprafața acestora se pot afla urme digitale sau alte mostre biologice.

Urmele secundare ale împușcăturii, mai numite și „factori suplimentari”, apar concomitent cu efectuarea tragerii și primesc expresie doar la o distanță nulă sau mică (de la 1-2 cm până la 1,5 m). La acestea se atribuie: particulele de praf arse incomplet și funinginea, stropii de ulei, rugina, reziduurile de capsă, urmele de flacără, gaze și/sau arsură, inelul de metalizare, inelul de ștergere, „ștanț marca”, tatuajul. Astfel de urme se studiază în faza dinamică a etapei de lucru.

Pe lângă urmele specifice folosirii armelor, la fața locului se pot găsi urme de picioare sau încălțăminte ale suspectului, după care se poate stabili traseul parcurs de acesta pentru a ajunge la câmpul infracțional și a-l părăsi, cât și persoana în cauză, sau urme odorologice. Pentru stabilirea tipului morții este indispensabil de a analiza toate categoriile de urme ale infracțiunii și împrejurările în care acestea au fost depistate. Putem diferenția suicidul de omor cu folosirea armei de foc ținându-se cont de urmele secun-

¹² Cârjan L., Chiper M.. Criminalistică. Tradiție și modernism. Ed. Curtea Veche Publishing. București, 2009. P.385,

dare ale împușcăturii, de urmele lăsate pe mâna victimei (arsuri, funingine, leziuni create de reculul portîinchizătorului), de direcția din care s-a format urma (adesea sinucigașii execută tragerea cu arma lipită sau puțin depărtată de tâmplă, inimă, cerul gurii), de nepotrivirea urmelor de pe cadavru și din jur cu tipul armei de la fața locului și modului de operare.

Moartea violentă prin asfixiere este des întâlnită în practica organelor judiciare, existând două situații distincte de survenire a decesului printr-o astfel de metodă: lipsirea intenționată de viață și sinuciderea. În practică sunt cunoscute următoarele forme de asfixie mecanică: spânzurare, strangulare, sufocare și ocluzie a căilor respiratorii.

Etapă de lucru a cercetării la fața locului presupune imortalizarea fotografică a cadavrului găsit spânzurat, în poziția exactă în care a fost descoperit. Dat fiind că pozițiile cadavrelor în astfel de cazuri variază în funcție de suportul utilizat pentru suspendarea funiei, această etapă este esențială pentru conservarea contextului original. Abia după realizarea documentației vizuale, cadavrul va fi eliberat din laț prin tăierea părții opuse nodului, pentru a preveni desfășurarea sforii, urmând apoi să fie supus examinării amănunțite.

Ordinea descrisă se justifică prin faptul că organul de urmărire penală și specialiștii nu pot realiza o examinare detaliată și completă a cadavrului și a urmelor sale în poziția în care acesta a fost găsit. „Tipic pentru acest gen de cercetare la fața locului este examinarea șanțului de spânzurare, care ia o formă oblică ascendentă spre locul nodului”¹³. Cea mai accentuată parte a șanțului este opusă nodului, care corespunde cu forma sforii, curelei, șireturilor etc. Prezența mai multor șanțuri pe gât indică asupra alunecării lațului. Disimularea spânzurării poate fi observată după prezența pe corpul victimei a urmelor aplicării violenței și studierea împrejurărilor ce vorbesc despre posibilitatea autovătămării, pregătirea și fixarea lațului, deplasarea obiectelor, lipsa suportului, amplasarea petelor cadaverice (de exemplu, dacă acestea sunt situate pe spatele cadavrului, moartea a survenit înainte ca corpul neînsuflețit al victimei să fie spânzurat).

Strangularea presupune strângerea gâtului cu un laț sau cu mâinile. Strangularea mai poartă numele de sugrumare și în cazul folosirii unui laț nu se poate exclude în totalitate posibilitatea sinuciderii, ceea ce nu putem spune despre sugrumarea cu mâinile care arată direct intenția făptuitorului de a omorî victima. Atunci când lațul a fost instrument al infracțiunii, urmele pe cadavru vor fi aceleași ca și în cazul spânzurării. Specifice sunt urmele strangulării cu mâinile, întrucât sub influența forței degetelor și unghiilor ce apăsă pe gâtul persoanei și ca urmare a luptei victimei pentru viața sa, pot apărea echimoze, excoriații, nefiind exclusă posibilitatea depistării amprentelor infractorului.

Sufocarea reprezintă o categorie de acțiuni violente prin care victima este împiedicată să respire prin presarea feței cu aplicarea unor obiecte moi, pungi, perne, prosoape, plapome sau doar cu mâna. O astfel de moarte violentă survine deseori ca o consecință a dorinței infractorului de a înăbuși rezistența opusă de victimă când se săvârșește asupra ei o altă infracțiune precum violul, pruncuciderea, tâlhăria. Dar sufocarea poate fi folosită cu intenție și ca metodă a omorului intenționat.

Obturarea căilor respiratorii se poate produce atât accidental, cât și în mod violent. Această formă de asfixiere constă în astuparea căilor respiratorii cu diverse obiecte, împiedicând inspirația și expirația. În toate cazurile de asfixiere, trebuie cercetat cu atenție nodul și modul lui de creare, lațul și materialul din care este confecționat (frânghie, sârmă,

¹³ Stancu E. Tratat de criminalistică. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Ed. Universul Juridic. București, 2002. P.519.

curea), suportul, dimensiunile de la locul de fixare a ștreangului de pod și la nod, de la talpa cadavrului la suport și la podea.

Cazurile de înec sunt multiple, cunoscând o frecvență mai ridicată în sezonul cald al anului, dar și pe timp de iarnă. În majoritatea cazurilor, înecul este un simplu accident care survine din cauza unui concurs de circumstanțe, precum ar fi scăldatul în locurile neautorizate, scăldatul în stare de ebrietate, pescuitul pe lacurile înghețate. Însă înecarea reprezintă și o consecință a catastrofelor cu caracter natural, a sinuciderii, cât și o metodă violentă de lipsire de viață. Omuciderea prin înecare nu este des întâlnită în practică. Științific, înecul este o formă specială de asfixie, care constă în inundarea căilor respiratorii cu apă, imediat după stopul respirator intervenind stopul cardiac.

Cercetarea la fața locului, în cazurile în care organul de urmărire penală este sesizat despre prezența unui cadavru înecat, prezintă unele particularități, iar scopul principal este de a constata tipul morții survenite prin înecare, a fost oare un accident sau este un caz de omucidere. În faza de pregătire, ofițerul de urmărire penală trebuie să se informeze și să ia în calcul locul depistării cadavrului, pe uscat sau în bazinul cu apă, pentru a crea condițiile necesare examinării lui. Cadavru din cauza putrefacției va ieși la suprafața apei după 1-3 zile vara, și 10-12 zile iarna, cu excepția cazurilor când de cadavru sunt legate greutatea. În situația aflării cadavrului în bazinul cu apă, trebuie asigurată prezența echipelor speciale de intervenție care vor efectua măsuri de scoaterea a acestuia la uscat. Un cadavru înecat poate fi depistat în lacuri, râuri, fântâni, căzi, butoaie etc. Examinarea propriu-zisă a cadavrului include observarea și interpretarea semnelor principale cum ar fi: prezența pe vestimentație a semnelor aflării în apă (nisip, mâl, plante acvatice etc.); greutatea atașată de cadavru, care facilitează cufundarea; mijloacele de legare a greutății (frânghie, sârmă, curea și altele); noduri; leziuni corporale; „ciuperca înecatului” (spumă densă situată la orificiile respiratorii) etc. Totodată, este recomandabil de a fi luate și mostre de apă din bazinul unde a fost înecată victima. Pentru a face diferența între înecare și alte tipuri de moarte violentă, sau o înscenare, este necesar de a se analiza leziunile corporale și stabili momentul apariției acestora, înainte sau după ajungerea în apă. Nu putem vorbi despre sinucidere în cazul înlănțuirii victimei și legării sau amplasării în hainele acesteia a greutăților ce facilitează cufundarea.

Omorârea prin otrăvire poartă denumirea și de intoxicație acută, fiind un tip de moarte violentă cauzată de agenți chimici. Este rar întâlnită sub forma infracțiunii și mai des sub aspectul unor cazuri accidentale. Otrăvirea sau intoxicația cu compuși chimici poate avea loc în condiții casnice, de muncă sau în alte împrejurări ce implică contactul cu agenți chimici. Unele dintre substanțele chimice ce pot provoca intoxicații sunt caustice/corozive, mercurul, plumbul, oxidul și bioxidul de carbon, alcoolul etilic sau metilic, morfina, pesticidele. Intoxicații acute pot surveni și din cauza unor produse alimentare, față de componentele cărora persoana are reacții alergice individuale. Acestea provoacă reacții și leziuni diferite atunci când interacționează cu țesuturile umane, în funcție de tip, cantitate și modalitatea de introducere în organism.

Scopul principal al cercetării la fața locului în cazurile de otrăvire este examinarea atentă a locului faptei și a cadavrului pentru clarificarea circumstanțelor ce pot indica asupra caracterului incidental al otrăvirii, posibilității survenirii otrăvirii în urma unei catastrofe sau cazului când fapta conține semne ale componenței de infracțiune. Cadavru otrăvit prezintă diferite tipuri de urme: „arsuri ale stratului de piele, deteriorarea vestimentației; prezența urmelor de seringă, mostrelor de substanță, vomismente și alte

secreții, culoarea tegumentelor și lividităților cadaverice, caracterul rigidității cadaverice, mirosul din cavitatea bucală a cadavrului¹⁴. Organul de urmărire penală, trebuie să atragă atenție la mirosul prezent în aer, dacă este vorba de un gaz toxic, să caute locuri cu urme de vomismente, urme de sânge, recipiente ce ar putea conține substanțe chimice, resturi de alimente.

Dezmembrarea cadavrului este o soluție la care recurge infractorul pentru a ascunde locul comiterii infracțiunii, pentru a nimici urmele infracțiunii, a camufla anumite împrejurări. Este considerată ca fiind o manifestare inumană a făptuitorului chiar și în raport cu acțiunea sau inacțiunea de omor, descriind sângele rece și indiferența acestuia, precum și gradul de pericol social. „Practica judiciară, în astfel de cazuri, demonstrează că infractorii sunt, de obicei, persoane care au întreținut relații apropiate cu victima (rude, vecini, concubini, prieteni etc.), fie persoane care locuiesc împreună cu victima sau care îngrijesc de aceasta”¹⁵. Dezmembrarea cadavrului condiționează impedimente reale în activitatea de investigare a infracțiunii de către organele judiciare. Scopul primordial al acțiunilor procesuale este de a depista toate fragmentele cadavrului, concomitent efectuându-se măsuri de căutare a persoanelor dispărute și alte acțiuni de urmărire penală.

Cercetarea la fața locului se efectuează în fiecare caz de depistare a unor părți de cadavru. Se vor observa următoarele particularități: locul unde a fost depistat fragmentul, urme ale mijloacelor de transport, piese sau părți de vestimentație, modul de ambalare (hârtie, material plastic, cârpe, saci, sfori), semne individuale (stratul pilos, proteze, urme de tratament, tatuaje, negi, malformații, alunițe), leziuni corporale. „Fiecare fragment va fi fotografiat, ridicat și ambalat, cu descriere detaliată în cadrul procesului-verbal, pentru a fi posibilă dispunerea constatărilor medico-legale care vor răspunde unei problematice diverse, cum ar fi: sexul, vârsta, talia aproximativă, culoarea părului, procedeul utilizat pentru dezmembrarea cadavrului, instrumentul folosit pentru secționare, prezența urmelor de violență, grupa sanguină, apartenența tuturor părților la un singur cadavru, eventual mecanismul producerii morții și data instalării ei”¹⁶.

Electrocutarea este o cauză ce poate provoca decesul persoanei în cazul în care intensitatea curentului electric este mare. Curentul cu intensitatea mai mare de 100 M A este considerat mortal. Cazurile de electrocutare se pot produce deseori în mod accidental în cursul efectuării unor lucrări la sistemele de electricitate, ori la atingerea întâmplătoare a unei surse de pericol, dar sunt și cazuri de electrocutare de la fulgerul natural ce apare în timpul furtunilor. Omorârea cu folosirea curentului electric este o metodă ce provoacă victimei suferințe insuportabile și este considerată ca fiind deosebit de crudă. Modalități concrete de utilizare a curentului electric împotriva unei persoane sunt diverse, instrumentele, construcțiile și metodele ținând de ingeniozitatea și imaginația bolnavă a infractorului.

Principala obligație a organului de urmărire penală în vederea pregătirii cercetării la fața locului în cazul unei electrocutări constă în eliminarea sursei de pericol și garantarea securității pentru întreaga echipă implicată în cercetare. În cazul electrocutării de la sursele artificiale de curent, este important de a stabili sursa concretă care a provocat decesul, amplasarea acesteia în raport cu locul și poziția cadavrului, tipul suportului pe

¹⁴ Baci Gh. Cerințele și specificul cercetării cadavrului la fața locului. În: Revista Institutului Național al Justiției NR.4(19), 2011, nr.1(20), 2012. P.65.

¹⁵ Gheorghiu M. Tratat de metodică criminalistică. Ed.Ch. Chișinău, 2015. P.164.

¹⁶ Ruiu M. Metodologie criminalistică, Ed. Universul Juridic. București, 2013. P.53.

care se situează cadavrul (ud, uscat), aspectul exterior al cadavrului (haine, mijloace de protecție, încălțăminte), uneltele speciale sau alte obiecte ținute în mână sau din apropiere (șurubelniță, electrocasnice, cablaj, material izolator etc.), prezența semnelor de electrocutare pe cadavru (arsuri).

Cazurile de deces accidental în urma unor incendii sau temperaturi scăzute sunt destul de des întâlnite. Dar lipsirea intenționată de viață a persoanei prin ardere sau înghețare este considerată ca fiind omor săvârșit cu deosebită cruzime.

În urma interacțiunii agenților termici ridicați cu corpul uman se produc arsuri termice. Acestea se datorează surselor externe de căldură care ridică temperatura pielii și a țesuturilor și provoacă moartea sau carbonizarea celulelor. Ele se clasifică în funcție de gravitatea leziunilor în trei mari categorii:

I. Arsuri de gradul I, denumite și superficiale, implică doar stratul epidermic al pielii, caracterizându-se prin zone roșiatice, uscate, lipsite de vezicule, care, în timp, dispar de pe corpul victimei. Aceste leziuni pot deveni letale atunci când acoperă două treimi din suprafața totală a corpului.

II. Arsuri de gradul II. Afectează stratul exterior al pielii și o parte din dermă, locul arsurii fiind roșu și umflat, cu vezicule cu lichid. Devin mortale când afectează ½ din suprafața corpului.

III. Arsuri de gradul III. Distrug epiderma și derma, fiind mortale când afectează ½ din suprafața corpului. Locul arsurii este alb.

În cazul în care agentul termic distruge mușchii, tegumentele, oasele, este vorba de arsuri de gradul IV, care se atribuie la termenul de carbonizare. Dinții și oasele cadavrului ard în ultimul rând.

Sub influența temperaturilor joase, apar degerăturile, hipotermia și apoi survine decesul. Făptuitorul poate recurge la folosirea camerelor frigorifice sau expunerea victimei la temperaturi scăzute survenite în mod natural. Degerăturile sunt leziuni ale țesuturilor (în cele mai dese cazuri ale extremităților membrelor) care sunt expuse un timp îndelungat la temperaturi sub zero grade Celsius. Degerăturile se clasifică în următoarele tipuri:

1. gradul I – tegumentele sunt inițial palide, reci și dureroase, iar apoi devin roșii, dar după instalarea decesului petele dispar;

2. gradul II – se caracterizează prin decolorarea tegumentelor și apariția vezicilor cu lichid palid sau ușor hemoragic;

3. gradul III – reprezintă necroza tegumentară superficială care determină pierderea sensibilității locale și învinețirea tegumentelor;

4. gradul IV – cuprind atât tegumentul în toată grosimea lui, cât și structurile tisulare profunde, inclusiv mușchii, tendoanele și oasele.

Hipotermia se instalează atunci când temperatura corpului scade sub 35°C. Dacă temperatura corpului se află la limita dintre 31-27°C, victima va cădea în stare de comă, iar la atingerea limitei de 20-24°C, va surveni decesul. Făptuitorul poate recurge la folosirea camerelor frigorifice sau expunerea victimei la temperaturile scăzute survenite în mod natural.

La efectuarea cercetării la fața locului în cazul infracțiunilor de omucidere prin acțiunea temperaturilor joase sau ridicate se pune accent pe observarea stării hainelor victimei, poziționării cadavrului, prezența și gradul arsurilor/degerăturilor, alte leziuni corporale. Observându-se spațiul de lângă cadavru se va atrage atenția la obiectele afectate de agenții termici, prezența vaselor/materialelor cu urme de substanțe inflamabile,

chibrituri, brichete, lemne, mucuri de țigară etc.

Accidentele în trafic sunt un fenomen ce ia amploare în ultima vreme, fiind influențat de diversificarea și creșterea numărului de mijloace de transport pe de o parte, iar pe de altă parte de insuficiența instruirii conducătorilor auto în domeniul siguranței. Cele mai grave fapte săvârșite în domeniul transporturilor au fost incriminate în Codul Penal al Republicii Moldova. Astfel, omuciderea, atât intenționată, incriminată la art. 145, cât și din imprudență, prevăzută de art. 264 (Încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport), săvârșită cu mijloace de transport reprezintă o formă de moarte violentă ce constituie obiectul procesului penal. „Cercetarea la fața locului în cadrul infracțiunilor de omor produse în contexte precum traficul rutier, feroviar sau fluvial reprezintă o etapă primordială și obligatorie, care se caracterizează prin anumite particularități ce necesită atenția specială a organului de urmărire penală”¹⁷.

La etapa pregătitoare a acestei acțiuni, ofițerul de urmărire penală trebuie să se informeze cu privire la condițiile și fluxul traficului la locul producerii faptei și, dacă situația o impune, să solicite intervenția echipelor specializate pentru gestionarea și dirijarea circulației. Necesitatea întreprinderii acestor acțiuni se impune prin prisma faptului că ambuteiajele, aglomerația de oameni și panica reprezintă împrejurări nefavorabile pentru efectuarea cercetării la fața locului. În cazul cercetării la fața locului a morții violente prin acțiunea mijlocului de transport, există două obiecte principale pe care se concentrează acțiunea: examinarea cadavrului și observarea mijlocului de transport. Caracteristic cadavrului uman cu urme de acțiune a mijlocului de transport sunt prezența pe corp și pe articole vestimentare a unor leziuni corporale, particule de substanță cerebrală, de țesut muscular, sânge, urme ale mijlocului de transport și părților sale componente, cioburi de sticlă, particule de vopsea, sol, carburanți, lubrifianți. Examinând mijlocul de transport implicat în accident sau folosit pentru omor, se va observa amplasarea, forma și mărimile deteriorărilor de pe vehicul, urme de articole de vestimentație, urme biologice. În perimetrul unde a avut loc impactul pot fi depistate și urme ale mecanismului de producere a accidentului, și anume: urme de frânare sau derapare, urme ale pneurilor, profilului, șenilei și altui mijloc de transport, urme de târâre, urme de carburanți și lubrifianți, urme de împrăștiere a solului, a încărcăturilor transportate. Caracteristic cercetării la fața locului a omuciderii cu mijlocul de transport este întocmirea schemei locului accidentului, care corespunde amplasării reale a cadavrului, mijlocului de transport și altor urme în raport cu partea carosabilă și porțiunea laterală de drum.

Căderile de la înălțime adesea sunt asociate cu actele de sinucidere, însă organelor judiciare le este cunoscut faptul că infractorii deseori disimulează sinuciderea prin precipitare, întrucât este foarte greu a se face diferența dintre leziunile corporale caracteristice căderii de la înălțime și alte leziuni provocate victimei anterior momentului decesului. Diagnosticarea cauzei decesului ține de competența medicului legist, precum și de elucidarea naturii, cauzei și timpului survenirii leziunilor corporale. În procesul de stabilire a adevărului în astfel de cauze, cercetarea la fața locului deține un rol esențial în ansamblul procedurilor probatorii utilizate. În mod special, identificarea și analizarea atentă a circumstanțelor negative în timpul acestei acțiuni permit organului de urmărire penală să descopere urme relevante și să elaboreze versiuni plauzibile. Atunci când victima a suferit

¹⁷ Chiotici D. Atribuțiile specialistului criminalist în activitatea de cercetare la fața locului. Teză de doctor. Chișinău, 2024.

o cădere de la înălțime, este imperativ ca organul de urmărire penală să investigheze locul presupus al căderii, acordând atenție accesibilității acestuia, configurației spațiului (cum ar fi fereastra, balconul, acoperișul, podul sau schela), înălțimii eventualelor obstacole, natura suportului și dimensiunile zonei de unde a avut loc căderea. Totodată, se vor cerceta semnele de luptă, petele de sânge, fragmentele vestimentare, încălțămintea și orice înscrisuri relevante. Zona în care s-a produs impactul va fi examinată cu atenție, luând în calcul cantitatea de sânge găsită și leziunile corporale constatate pe cadavru.

3.3 Particularitățile documentării cercetării la fața locului

Necesitatea documentării reiese din principiul caracterului preponderent al formei scrise a urmăririi penale, care sugerează ideea că forță juridică în fața instanței de judecată o au doar acțiunile întreprinse și măsurile adoptate de organul de urmărire penală ce și-au dovedit existența prin expunerea în forma cerută de lege. Succesul procedurii probatorii al cercetării la fața locului depinde de consemnarea exactă și completă a tuturor acțiunilor și observațiilor realizate. Iar pentru a asigura o documentare obiectivă și integrală se recomandă utilizarea combinată a unor mijloace variate precum procesul-verbal, planul sau schița locului faptei, fotografiile judiciare și înregistrările video, evitând astfel eventualele omisiuni sau lacune în consemnări.

Procesul-verbal de cercetare la fața locului trebuie întocmit după realizarea integrală a acțiunii sau treptat, în funcție de circumstanțele cazului, dar trebuie să reflecte în detalii amănunțite și în mod obiectiv, excluzând orice subiectivitate, toate operațiunile efectuate de organele judiciare. Partea introductivă va conține mențiuni despre: „data, locul, ora începerii și încheierii acțiunii de cercetare la fața locului, persoana responsabilă de efectuarea acțiunii și mențiuni despre alți participanți cu indicarea faptului că au fost familiarizați cu drepturile și obligațiile lor, când și de către cine a fost sesizat organul de urmărire penală, fapta cercetată, starea atmosferică și a locului faptei”¹⁸.

Partea descriptivă este cea mai voluminoasă și importantă. Ea va începe cu descrierea generală a locului faptei, a amplasării lui față de alte puncte de reper relativ stabile, a căilor de acces la el și a unor trăsături caracteristice spațiului unde a avut loc cercetarea. Ulterior vor fi descrise: cadavrul, urmele și alte mijloace de probă. Indicarea lor în procesul-verbal va avea loc prin prisma amplasării în spațiu față de alte puncte de reper și urme, poziției, naturii suportului, formei, dimensiunilor, semnelor generale și individuale caracteristice. Se va menționa metoda de ridicare a urmei sau a mijlocului material de probă, modalitatea de ambalare și sigilare, inscripția aplicată pe ambalaj. Tot în partea descriptivă se face mențiune despre procedeele și mijloacele tehnice aplicate pentru descoperirea, relevarea, ridicarea, fixarea urmelor și altor obiecte, indiferent de persoana care le-a aplicat. În partea finală se vor consemna într-o listă toate urmele și mijloacele materiale de probă ridicate, se va face mențiune despre alte metode de fixare (planșa fotografică, videofilmul judiciar sau schița locului faptei), se vor indica obiectiile, declarațiile și completările celorlalți participanți, victime/martori audiați.

În cadrul cercetărilor la fața locului efectuate în cauzele penale privind infracțiunile de omucidere, organul de urmărire penală întocmește, de regulă, o schiță a locului faptei, menită să faciliteze o înțelegere clară și detaliată a informațiilor consemnate în procesul-verbal. Aceasta cuprinde o reprezentare grafică a spațiului, evidențiind poziția cadavrului,

¹⁸ Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14-03-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 05-11-2013, Nr. 248-251, art.260 alin.(2).

urmele descoperite și alte mijloace materiale de probă, astfel încât să permită o interpretare precisă a situației constatate. Pentru a conferi un plus de obiectivitate și pentru a susține cele observate și fixate pe parcursul cercetării, se utilizează metode suplimentare de documentare, precum fotografia judiciară și înregistrarea video. Aceste mijloace se remarcă prin capacitatea lor de a oferi o înregistrare fidelă, atât vizuală, cât și auditivă, redând cu acuratețe dinamica și particularitățile reale ale locului faptei, aspect esențial pentru o investigație riguroasă și transparentă.

5. CONCLUZII

Desfășurând această lucrare științifică, am constatat că cercetarea la fața locului în cazurile de omor nu este doar o simplă formalitate procedurală, ci un pilon esențial în fundamentarea actului de urmărire penală. Încă de la primele momente ale investigației, această acțiune probatorie se evidențiază prin caracterul său urgent, de nesubstituit și irepetabil. Ea permite descoperirea, fixarea și valorificarea urmelor infracțiunii într-un cadru spațio-temporal încă nealterat de factori perturbatori, contribuind decisiv la stabilirea adevărului judiciar.

Pe parcursul analizei, a devenit clar că eficiența cercetării depinde în mod direct de modul în care sunt parcurse și gestionate etapele acesteia – de la pregătirea prealabilă și organizarea echipei de lucru, până la examinarea sistematică a locului faptei și documentarea riguroasă a rezultatelor. Însăși natura infracțiunii de omor impune o adaptare constantă a tacticii criminalistice în funcție de particularitățile cazului – fie că este vorba de folosirea armei albe sau de foc, de asfixie, înec, otrăvire, dezmembrare ori electrocutare. Fiecare dintre aceste modalități de lipsire de viață presupune urme și indicii diferite, iar organul de urmărire penală trebuie să dea dovadă de discernământ și cunoștințe interdisciplinare solide pentru a le interpreta corect.

Cercetarea la fața locului capătă o dimensiune suplimentară atunci când fapta este disimulată sub forma unei sinucideri sau a unui accident. În astfel de situații, rolul acestei acțiuni devine capital pentru demascarea realității faptice. Confruntarea urmelor vizibile cu explicațiile oferite, analizarea contradicțiilor sau a condițiilor negative apărute în timpul cercetării – toate acestea conturează un cadru obiectiv, esențial pentru evitarea unor erori judiciare.

În egală măsură, colaborarea eficientă dintre membrii echipei – ofițerul de urmărire penală, medicul legist, specialistul criminalist – asigură o abordare integrată și coerentă a anchetei. Contribuția fiecăruia este indispensabilă în procesul de clarificare a mecanismului infracțional și a circumstanțelor în care s-a produs decesul.

Cercetarea la fața locului întruchipează o activitate de o complexitate deosebită, care nu poate fi substituită de nicio altă procedură. Calitatea probelor obținute și valoarea lor în procesul penal depind direct de profesionalismul și exactitatea cu care este documentată această etapă. Procesul-verbal, fotografia și planul locului faptei, precum și înregistrarea video nu sunt doar formalități, ci expresii ale obiectivității și garanții ale legalității procesului penal.

În final, îmi exprim convingerea că doar printr-o cercetare minuțioasă, adaptată fiecărei situații în parte, se poate realiza dezideratul suprem al procesului penal – aflarea adevărului. Iar în cazul infracțiunilor de omor, cercetarea la fața locului rămâne una dintre cele mai eficiente căi prin care acest adevăr poate fi elucidat.

BIBLIOGRAFIE
BIBLIOGRAPHY

- Baciu Gh. Cerințele și specificul cercetării cadavrului la fața locului. În: Revista Institutului Național al Justiției NR.4(19), 2011, nr.1(20), 2012.
- Benecke M., Well J. DNA Techniques for Forensic Entomology. London, 2001.
- Cârjan L., Chiper M. Criminalistică. Tradiție și modernism. Ed. Curtea Veche Publishing. București, 2009.
- Cheianu S. Note de curs la disciplina medicină legală. Chișinău, 2014.
- Chiotici D. Atribuțiile specialistului criminalist în activitatea de cercetare la fața locului. Teză de doctor. Chișinău, 2024.
- Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14-03-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 05-11-2013, Nr. 248-251.
- Doraș S. Gh. Criminalistica. Ed. Știința. Chișinău, 1996.
- Gheorghită M. Tactica cercetării la fața locului. Ed. Angela Levința. Chișinău, 2004.
- Gheorghită M. Tratat de metodică criminalistică. Ed.Ch. Chișinău 2015.
- Hotărârea Guvernului României nr. 741/2016 pentru aprobarea Normelor tehnice și sanitare privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane, precum și criteriile profesionale pe care trebuie să le îndeplinească prestatorii de servicii funerare și nivelul fondului de garantare.
- Odagiu I. ș.a. Cercetarea la fața locului. Ghid practic. Ed. Bons Offices. Chișinău, 2013.
- Poalelungi M. ș.a. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului versus Republica Moldova. Ed. Tipografia Centrală. Chișinău, 2017.
- Ruiu M. Investigarea omorului săvârșit cu arme de foc. Ed. Universul Juridic. București, 2012.
- Ruiu M. Metodologie criminalistică, Ed. Universul Juridic. București, 2013.
- Stancu E. Tratat de criminalistică. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Ed. Universul Juridic. București, 2002.